

V.i. LENİN

KARL MARKS'ın

HAYATI

FELSEFESİ

SOSYOLOJİSİ

Marxizm Bibliyoteği No: 3

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

1- Cihan Savaşı başlarken Rusça Granat Ansiklopedisi "Marks ve Doktrini" hakkında Lenin'den bir yazı istiyor. Fakat, yazı 75 bin kelimeyi geçmeyecek... Lenin 1914 Temmuz ve Ekim aylarında İsviçre'de yazıyı kaleme alıyor. Ansiklopediye yazdığı 30/17 Ekim 1914 tarihli mektubunda diyor ki: " Marks'tan alıp buraya geçireceğim birçok bölümlerden büyük bir üzüntü ile vazgeçmeye katlandım. Bence, bir ansiklopedide bilhassa marksizmin en tartışmalı meseleleri, meselâ felsefesi ve köylü meselesi üzerine bölümler aktarmak önemlidir. Okuyucular Marks'ın bütün belli başlı kurallarını el altında bulundurmalıdır. Yoksa, bir ansiklopedinin hedefine varılmamış olur." Aynı mektupta, Marksizmin bibliyografisi için ancak 15 bin kelime ayırdığını ve öteki, hele marksizm'den önceki eğilimleri kısa kesmeğe mecbur kaldığını bildiriyor. Lenin'in bu yazıya sığdıramadığı "promarksist" düşünceleri kısaca tamamlıyan bir makalesi var: "Marksizmin Üç Kaynağı" adı ile 1913 Mart tarihli rusça "Öğretim" dergisinde çıkmış. Biz, gerek "Marks ve Doktrini" gerekse "Marksizmin Üç Kaynağı" yazılarının ilk felsefi ve sosyolojik bölümlerini birleştirip elinizdeki broşürü çıkardık. Tekniğimiz böyle gerektiriyor. Marksizmin Ekonomisi, Sosyalizmi, Taktiği konularını "Marksizm Bibliyoteği" mizin 4 nolu kitabında bulabilirsiniz. Ekonomi politik hani? diyenler, şimdilik kütüphanemizin "Gündelikçi İş ile Sermaye" adı ile çıkmış kitabı ile yetinebilirler.

Bu kitapta "öz türkçeyi pişirelim" derken sözün "dibini yakmamağa" baktık. Ve bazı karşılıkları gene koyduk.

2- Bu özlü kitabı:

a- Kesesi ve zamanı dar olanlar okusun: ucuzdur, kısadır.

b- Kesesi ve zamanı bol olanlar okusun: Marksizmi genişliğine etüd etmeye bu kapıdan girilir. Marksizm bir denizse bu kitap onun pusulası olur.

c- Marksizmin dostları okusun: çünkü Lenin, bir doktrini kepaze etmenin yolu, o doktrini toycasına savunmaya kalkışmaktır, der.

d- "Bitaraflar" okusun: belki "nalla mih" aralığının diyalektiğine akıl erdirirler.

e- Marksizmin düşmanları okusun: belki, -ille çatacağız diye, -marksizm kadar korkunç bir "düşünce devi"nin ağzına lokma ve dünyaya maskara olmak illetlerine bu komprime leştirilmiş öğüt her hangi bir ilaç olur!

19 Mart 1935

Hikmet Kıvılcımlı

KARL MARKS

Ailesi ve Öğrenimi

K.Marks Mayıs 1818 de Trev'de /Prusya Hernanisi/ doğar. Babası, avukat, Yahudilikten 1824 de Protestanlığa dönme. Ailesinin hâli vakti yerinde, kültürü var, devrimciliği yoktu. Marks, Trev kollejinin bitirdikten sonra Bonn ve arkasından da Berlin üniversitesine girdi. Hukuk ve özellikle tarihle felsefe okudu. 1831 de Epikür felsefesi üzerine bir tez hazırlıyarak etüdünü başardı. Marks'ın o sıradaki kavrayışı henüz Hegelci-idealist kavrayış idi. Berlin'de Hegel düşüncesinden tanrısız ve devrimci sonuçlar çıkarmağa bakan "solcu Hegelciler" /Bruno Bauer vs./ gurubuna katıldı.

Üniversiteden çıkınca Marks Bonn'da kaldı. Niyeti orada profesör olmaktı. Fakat gerici bir politika güden ve 1832 de Ludwig Feuerbach'ı profesörlükten atan hükümet Marks'ın 1832 de üniversiteye girmesine bir daha engel oldu. Aynı hükümetin 1841 de genç profesör Bruno Bauer'in Bonn'da konferanslar vermesini yasaklaması, Marks'ı herhangi bir üniversite kürsüsü beklemekten vazgeçirdi.

Marks Sol Hegelci ve Feuerbachçı

O sıralar Almanya'da sol Hegelcilik alabildiğine geliyordu. Hele 1836 danberi Ludwig Feuerbach, teolojinin eleştirisine girer ve 1841 de Hristiyanlığın Özü kitabı ile iyice benimsediği materyalizme doğru yönelir. 1843 de Gelecekteki Felsefenin Prensipleri kitabını çıkarır. Engels daha sonraları Feuerbach'ın bu yazıları hakkında şöyle yazar: "Bu eserlerin /doğrusu Wesen des Christentums'un/ ne kurtarıcı bir etki yaptığını insan kendi kendine denemeli. Biz /yani sol hegelciler, Marks da onlarla/ birden bire Feuerbach'ın öğrencileri oluvermişizdir."

Gazetecilikten Ekonomistliğe

İşte o sıralar, solcu hegelcilerle oldukça temas noktaları bulunan Rhenaninin radikal burjuvaları, Kolonya'da Rehcnani Gazetesi adlı bir muhalefet gazetesi kurdular. Marks'la Bruno Bauer bu gazeteye başlıca ortak yazarı gibi girdiler. 1842 Ekiminde Marks gazetenin başyazarı oldu, ve Bonn'u bırakıp Kolonya'ya geldi. Marks'ın idaresinde çıkan gazetenin devrimci demokratik tutumu iyice belirdi. Hükümet gazeteyi ilk önce iki hatta üç kat sansüre uğrattı. Sonra 1 Nisan 1843 de kapattı.^x

Marks'ın Rheinische Zeitung gazetesinde yazdığı yazılar aşağıda gösterilmektedir. Bunlardan başka Engels'in andığı önemli bir makale daha vardı. Bu makalede Moselle vadisi bağcılarının durumu anlatılmaktadır. Marks gazetecilik çalışmaları sırasında ekonomi politik bilgisinin yetersizliğini anladı ve anlar anlamaz da ekonomi politik etüdülerine girişti.

Evlenme, Devrimci-Yığınca Hız

1843 de Marks, çocukluk arkadaşı olan ve daha üniversitede okurken nişanlanmış bulunduğu Jenny von Westphalen ile evlendi. Karısı Prusya'nın asil ve gerici bir ailesindendi. Jenny von Westphalen'in ağabeyi, en gerici bir zamanda /1850 ilâ 1858/ Prusya İç Bakanı oldu. Marks, 1843 sonbaharında Arnold Ruge /1802-1870/ ile birlikte radikal bir dergi çıkarmak için Paris'e gitti. Ruge, sol hegelci, 1825 den 1830 yılına değin hapis, 1848 den sonra mülteci ve 1866 dan 1870 yılına kadar da Bismark'a partizan olmuş bir adamdır. Fakat, Deutsche Französische Jahrbücher /Fransız-Alman Yıllığı/ adını alan bu derginin yalnız 1. fasikülü çıktı. Almanya'da gizlice dağıtılmasındaki güçlükler ve Marks'la Ruge arasında çıkan düşünce ayrılıkları yüzünden kapandı. Marks, bu dergide yazdığı makalelerde artık bize "her neki varsa hepsini amansızca eleştirmeyi" ve hele "silahların eleştirisini" öğütleyen, yığınlara ve proleterya ses veren bir devrimci gibi gözükür.

Engels - Sosyalizm - Lig - Manifest

1844 Eylülünde Friedrich Engels birkaç gün için Paris'e gelir ve Marks'ın yakın dostu olur. Her ikisi de o zaman Paris'te kaynaşan devrimci grupların ateşli yaşayışına en çalışkan kişiler olarak katıldılar. /En başta gelen Prudon'un doktrini idi ki, Marks 1847 de çıkan Felsefenin Sefaleti adlı eseriyle bu doktrini eleştirmişti/. Marks'la Engels, çeşit çeşit küçük burjuva doktrinlerine yaylım ateşi açarak devrimci proleterya sosyalizminin teori ve taktiğini veya bilimsel sosyalizmi /marksizmi/ geliştirdiler. 1845 de Prusya hükümetinin isteği üzerine Marks, tehlikeli bir ihtilâlcidir diye Paris'ten kovuldu. Brüksel'e yerleşti. 1847 ilkbaharında Marks'la Engels Komünistler Ligi denilen gizli bir propaganda örgütüne üye oldular. Lig'in Kasım 1847 de Londra'da yapılan I. kongresinde önemli ve değerli etkileri oldu. Bu kongre onlara 1848 Şubatında yayınlanan ünlü Komünist Partisi Manifestonu kaleme alınmasını ısmarladı. Bu eser, yeni dünyü kavrayışını,

x : Rusça aslında yanlışlıkla "1 Aralık" denir. Marks, 17-18 Martta gazetenin yazı kurulundan çekilmek zorunda kalmıştı. Ama sansür bakanlığı 1843 Ocak sonunda yayınlanan bildirisi ile 31 Marttan itibaren gazetenin yasak edildiğini açıklar.

sosyal yaşayış alanına da yayılan materyalizmi, en derin ve en geniş tekâmül ilmi olarak anlatılan diyalektiği, yeni bir toplumun, yüksek sosyalizm toplumunun yaratıcısı olan proleteryanın sınıf döğüşü teorisini ve işçi sınıfının tarihi devrimci rolünü dahiyane bir açıklık ve duruluk ile anlatır.

Marks Pratik Devrimci

1848 Şubat devrimi patlak verdiği zaman, Marks Belçika'dan kapı dışarı edildi. Tekrar Paris'e geldi. Mart devriminden sonra orayı da bırakıp Almanya'ya döndü ve Kolonya'da yerleşti. İşte, Marks'ın başyazarı olduğu Yeni Rhenani Gazetesi, 1 Haziran 1848 den 19 Mayıs 1849 a kadar orada çıktı. Yeni teori, 1848-1849 daki devrimci olayların akışı ve ondan sonra bütün dünya ülkelerinin proleter^ayacı ve demokratik hareketleri ile doğruluğunu belli etti. Marks üstün gelen karşı-devrim tarafından ilk önce mahkemeye verildi. Sonra Almanya'dan kapı dışarı edildi. /16 Mayıs 1849/. Gene Paris'e geldi. Oradan da gene 13 Haziran 1849 gösterisinden sonra kovuldu. Sonra Londra'da yerleşerek hayatının sonuna kadar orada yaşadı.

Sürgün - Yoksulluk - Didişme - Teori

Bu sürgün yılları, Marks'la Engels arasındaki mektupların da gösterdiği gibi çok üzücü ve ezici idi. Marks ile ailesi yoksulluktan tam anlamı ile kırılıyordu. Engels'in sürekli ve gönülden yaptığı mâli yardım olmasaydı, Marks yalnız Sermaye /Kapital/ adlı eserini başaramamakla kalmıyacak, belki de kaçınılmaz bir şekilde yoksulluktan ölecekti. Bundan başka küçük-burjuva sosyalizminin, genellikle proleter^ayacı olmayan sosyalizmin ~~üstün~~ yaygın oluşu, Marks'ı hiç durmaksızın, bitmez bir dövüş tutturmaya, bazen de en kendinden geçirici, en yersiz kişisel saldırılara girişmeye zorluyordu. /Herr Vogt gibi./ Mültecilerden uzak duran Marks, bir sıra tarihî çalışmaları içinde, özellikle ekonomi-politik etüdüne kendini vererek, kendi materyalist teorisini geliştirdi. Marks, ekonomi politik ilmini, Ekonomi Politığın Elestirisine Giriş /1859/ ile Kapital /I.Cild, 1867/ adlı eserlerinde inceledi.

Devrimler - İlk Enternasyonal - Komün

1850 yıllarının sonlarına doğru ve 1860 yılları sırasında demokrasi hareketlerinin alevlenişi, Marks'ı yeniden pratik çalışmaya çağırdı. Ünlü I. Enternasyonal'in, /İşçilerin uluslararası örgütünün/ Londrada kuruluşu 28 Eylül 1864 tarihinde olmuştur. Marks, I.Enternasyonal'in temel taşı oldu. Enternasyonal'in ilk çağrısının ve pek çok karar, bildiri ve beyan-namelerinin de yazıcısı gene Marks oldu. Marks, başka başka ülkelerin işçi

hareketlerini bir merkezde toplamaya çalışarak, işçi sınıfından yana olmayan, marksizimden önceki sosyalizm biçimlerini /Mazzini, Prudhon, Bakunin, İngiliz liberal tradünyonizmi, Almanya'daki Lassal'cilik ve ilh. gibi/ eleştirerek, başka başka ülkelerin proleterya dövüşleri için biricik bir taktik yarattı. Marks'ın 1871 de devrimci olarak, kavga adamı olarak, o kadar içine işlemiş, o kadar uygun ve yerinde, öyle eşsiz bir görüşle Fransa'da Sivil Savaş adlı kitabında incelediği Paris Komünü yıkıldıktan sonra, Enternasyonal içinde Bakuninci /anarşist/ lerin kışkırttıkları ikilikten sonra, Enternasyonal Avrupa'da kalamadı.

I.Enternasyonal'in ve Marks'ın Sönüşü

1872 Lahey kongresinden sonra Marks, Enternasyonalin Genel Konseyini New York'a kaldırttı. I.Enternasyonal tarihi görevini başarmış ve yerini yeni bir döneme bırakmıştır. Bu yeni dönemde işçi hareketi bütün dünya ülkelerinde hatırı sayılır derecede gelişti ve her ulusal devlet temeli yalnızca işçi sosyalist partileri kuruldu.

Enternasyonal içinde durmaksızın ~~sağlığı~~ yaptığı çalışmalar, daha da yaman uğraşmalara bağlı olan teorik çalışmalarını üzerine binince, bunların verdiği yorgunluk en sonunda Marks'ın sağlığını sarstı. Marks, ekonomi politikanın biçimini değiştirme çalışmalarının ardını bırakmadı ve bir sürü yeni belgeler derliyerek ve birçok dilleri /meselâ Rusçayı/ inceliyerek Kapital adlı eserini bitirmeye çalıştı. Amma sağlığı buna engel oldu.

2 Aralık 1881 de karısı öldü. 14 Mart 1883 de Marks, koltuğunda mışıl mışıl son uykusuna daldı. Marks, karısı ve hemen hemen aile üyesi sırasına geçmiş olan hizmetçileri Helene Demuth ile birlikte Londra'da Highgate mezarlığına gömüldü.

MARKS'ın FELSEFİ ve SOSYAL DOKTRİNİ

Marks'ın görüş ve doktrinin tümüne birden Marksizm denir. Marks, 19. yüzyılın üç belli başlı düşünce akımını sürdürmüş ve bütünlemiştir. Bu üç cereyan, insanlığın en ileri ileri üç ülkesinde oluşmuştur: Klâsik Alman felsefesi, klâsik İngiliz ekonomi-politiği ve genellikle devrimci Fransız doktrinlerine bağlı Fransız sosyalizmi. Marks'ın düşüncelerindeki mantık yapısı ve tutarlılık düşmanları tarafından bile teslim edilmektedir. Bütünü ile çağdaş materyalizme ve çağdaş bilimsel sosyalizme, tüm medeni ülkelerdeki işçi hareketinin teorisini ve programını meydana getirir. Bu durum bizi, marksizmin temel muhtevası olan Marks'ın ekonomik doktrininin açıklamağa geçmeden önce, Marks'ın genel dünya görüşünü kısaca incelemeye zorlamaktadır.

Marksizmin Üç Tamamlayıcı Kısmı ve Üç Kaynağı'ndan İlki

Sosyal İlimlerde Tarafsızlık Yok

Marks'ın doktrini bütün çağdaş dünyada, burjuva ilminin en büyük düşmanlığını ve en büyük kinini üzerine çekiyor: Burjuva ilmi marksizmi bir çesit "muzır tarikat" sayıyor. Burjuva ilminden başka türlü de beklenemezdi. Çünkü, sınıfların dövüşü temeline dayanmış bir toplumda "tarafsız" sosyal ilimler bulunamazdı. Burjuva ilmi, şu veya bu suretle ücretli köleliği savunur. Marksizm ise, bu köleliğe karşı dinmez bir savaş açmıştır. Bir ücretli kölelik toplumunda tarafsız bir ilim istemek, sermayenin çıkarı zararına işçi ücretlerini arttırmanın gerekip gerekmediğini bilme konusunda fabrika sahiplerinden tarafsız olmalarını istemek kadar toyluktur.

Fakat hepsi bu kadar da değil. Felsefe ile sosyal ilmin tarihi tam bir açıklıkla ispatlıyor ki, marksizmde çağdaş medeniyetin düpedüz gelişim yolu dışarısına düşmüş kapalı ve kaskatı bir doktrine veya bir "tarikatçılığa: sektarizme" benzer hiçbir yan yoktur. Aksine, Marks'ın bütün dehası da, çağdaş insanlık düşüncesinin vaktile koymuş olduğu meseleleri halletmekten ibarettir. Marks'ın doktrini, felsefenin, ekonomi politiğin ve sosyalizmin en büyük temsilcilerininin doktrinlerininin düpe düz ve doğrudan doğruya sürdürülmesi ve devam ettirilmesi gibi doğdu.

Marksizm En Yüksek Düşünce Anıtıdır

Marks'ın doktrininin gücü sonsuzdur. Çünkü Marksizm doğrudur, haklıdır. Marksizm tamam ve iyice düzenlidir. İnsanlara öyle tüm bir dünya görüşü verir ki, bu görüş hiçbir burjuva zulmünü savunmakla uzlaşamaz. Marksizm, 19. yüzyılda insanlığın Alman felsefesinde, İngiliz ekonomi politiğinde ve Fransız sosyalizminde yarattığı her şeyin tabii halefidir.

Marksizmin aynı zamanda üç tamamlayıcı kısmı olan bu üç kaynağı üzerinde duracağız.

Marksizm ve 18.yüzyıl Felsefesi

Materyalizm marksizmin felsefesidir. Avrupa'nın bütün çağdaş tarihi sırasında ve hele birikmiş Orta Çağ artıklarına karşı, fikirlerdeki ve kurumlardaki derebeyliğe karşı kesin bir savaşın açıldığı Fransa'da, 18. yüzyılın sonunda materyalizm keskin mantıki sonuçlu, bütün tabiat ilimlerinin prensiplerine uygun, bütöl inançlara, iki yüzlülüğe düşman biricik felsefe oldu. Bu yüzden, demokrasi düşmanları materyalizmi çürütmeğe, gözden düşürmeğe, iftira ile boğmaya çalıştılar. Daima, dinin korunmasına veya tutumuna varan idealist felsefe biçimlerini savundular.

Marks'la Engels felsefi materyalizmi kuvvetle savundular. Ve materyalizmden her sapmanın derin yanlışlıklara gömüldüğünü bir çok kereler gösterdiler. Marks ile Engels'in fikirleri en aydın ve en detaylı olarak Engels'in Ludwig Feuerbach ve Anti-Duhring adlı kitaplarında anlatılmıştır. Bu iki kitap, Komünist Partisinin Manifesti gibi, her bilinçli işçinin baş ucu kitaplarındandır.

Hegel + Feuerbach : Diyalektik Materyalizm

Fakat Marks, 18. yüzyılın materyalizminde takılıp kalmadı, felsefeyi daha ileriye götürdü. Materyalizmi, klâsik Alman felsefesinin kazançları ile ve özellikle Feuerbach materyalizmine kapı açan Hegel sistemi ile zenginleştirdi. Bu kazançların en önemlisi Diyalektik'tir. Diyalektik, en tam, en derin ve darkafalılığı en kabul etmez bir gelişim ilmi, maddeyi ~~süresiz~~ süresiz gelişimi içinde gösteren ilimdir. Tabiat ilimlerinin en son buluşları, -radyum, elektronlar, eşyanın evrimi, - burjuva düşünürlerinin doktrinlerine ve eski çürümüş idealizme doğru "yeniden" yüzgeri edişlerine rağmen, bu buluşlar, Marks'ın diyalektik materyalizmini kesin ve muhteşem bir şekilde doğruladılar.

Toplumun ve Tarihin Materyalizmi

Marks, felsefi materyalizmi derinleştirecek ve geliştirecek materyalizmi tabiat bilgisinden insan toplumunun bilgisine geçirdi. Marks'ın tarihi materyalizmi, düşüncenin en büyük keşfi ve zaferi oldu. Ondan önce, tarihin ve politikanın kavranışında hüküm süren karmaşıklığın yerine, hayret verici derecede düzenli bir ilim geçti. Bu ilim, sosyal bir teşkilât biçiminden, üretim güçlerinin büyümesi dolayısıyla daha yüksek başka bir sosyal biçimin nasıl gelişip çıktığını, -meselâ derebeylikten kapitalizmin nasıl doğduğunu, - gösterir.

Nasıl ki insan bilgileri, insanın dileğine bağlı olmayarak mevcut bulunan tabiatı, yani gelişim akışı içindeki maddeyi, bir ayna içinde imişçesine aksettirip gösteriyorsa, tıpkı öyle sosyal bilgiler /felsefi, dinî, politik vs. düşünce ve kanaatler/ de, toplumun ekonomik sistemini bir ayna içinde imişçesine aksettirirler. Politik meseleler, bir ekonomi temeli üzerinde, üstyapı olarak bulunurlar. Meselâ, bu günkü Avrupa Devletlerindeki çeşitli politik biçimlerin, burjuvazinin proletarya üzerindeki hakimiyetini nasıl güçlendirmeye yaradıklarını görüp anlıyoruz.

Marks'ın felsefesi, insanlığa ve hele işçi sınıfına güçlü bilgi araçları veren başarılı bir felsefi materyalizmdir.

Felsefi Materyalizm

Marks - Feuerbach - Materyalizm

Marks, fikirlerinin olgunlaştığı 1844-1845 lerden itibaren materyalisttir, ve özellikle L.Feuerbach'ın etkisindedir. Marks'ın Feuerbach'ta hatta daha sonraları bile bulduğu zaaf, materyalizminin mantık ve kapsam bakımından yetersiz kalışıdır. Marks, "tarihte iz bırakan" Feuerbach'ın önemini, onun özellikle Hegel idealizminden kesinlikle kopuşmasında ve materyalizmde direktmesinde bulur.

Nitekim Marks şöyle yazar:

" 18. yüzyılın Fransız felsefesi ve özellikle İngiliz ve Fransız materyalizmleri, yalnız mevcut politik kurumlara, dine ve teolojiye karşı savaş açmakla kalmadı, her türlü metafizik ile de mücadele etti." /Kutsal Aile/.

Marks - Hegel - Diyalektik

"Hegele göre" diyordu Marks, "hatta fikir adını vererek başlı başına bir süje kılığına soktuğu düşünce, realitenin /olan bitenin/ yaratıcısıdır.. Bana göre, fikirler âlemi insan ruhu içine aktarılmış ve orada ifade bulmuş maddeler âleminde başka birşey değildir." /Kapital/.

Marks'ın bu materyalist felsefesini sonuna kadar paylaşan Engels, elyazması halinde iken Marks'ın okumuş bulunduğu Anti-Duhring'te bu materyalist felsefesini şöyle açıklar:

"...bütün varlığın birliği, varoluşundan ibaret değildir... Bütün varlığın gerçek birliği, maddeliğinden ileri gelir ve bu maddelik de tabiat bilimleri ile felsefenin uzun ve verimli gelişimi ile ispatlanır. Hareket maddenin var oluş tarzıdır. Hiç bir zaman ve hiçbir yerde hareketsiz madde olmamıştır ve olamaz.. Hareketsiz madde, maddesiz hareket kadar anlaşılmaz kalır... Ama bundan sonra, düşüncenin ve bilincin ne olduğu

ve nereden geldikleri araştırılırsa, bunların insan beyninin ürünleri olduğu ve insanın kendisinin bir tabiat ürünü olduğu, içinde bulunduğu tabiat ortamı içinde onunla birlikte geliştiği sonucuna varılır. Ve o zaman pek tabii olarak, son tahlilde insan beyni ürünlerim de tabiat ürünleridirler ve tabiatın bütünü ile gelişki halinde değil, uygunluk halindedirler. Hegel idealist idi. Yani ona göre zihindeki fikirler dışarıda var olan, gerçek olay ve nesnelere bir yansıması değildi. /Engels, ~~xxxxxx~~ burada Almanca Abbilder /suret/ kelimesini kullanıyor. Bazen de Abklatsch der/. Tersine, nesnelere ile nesnelere gelişimini, kâinattan önce kimbilir nerede mevcut olan Fikir'in basit birer kopyesi olarak alıyordu.

Varlık Düşüncesinin Anasıdır

Engels, Ludwig Feuerbach adlı kitabında kendisinin ve Marks'ın Feuerbach felsefesi hakkındaki fikirlerini anlatır. Ancak, Hegel, Feuerbach ve tarihin materyalist kavranışı üzerine Marks ile birlikte 1844-1845 döneminde yazdıkları eski metni tekrar okuduktan sonra baskıya veren Engels der ki:

" Her felsefenin ve özellikle de modern felsefenin temel meselesi, düşünce ile varlık arasındaki ilişkiler meselesidir... Başlangıçtaki ana unsur nedir? Bu soruya verdikleri cevaba göre, filozoflar iki ayrı kampa ayrılır. Tabiata oranla ruhan öncelik taşıdığını öne sürenler ve bu yüzden de kâinatın şu veya bu şekilde ama mutlaka yaratılmış olduğunu kabul edenler.. idealizm cephesini meydana getirirler. Tabiatın ilk ve temel unsur olduğunu ileri sürenler se, ~~xxxx~~ materyalizmin çeşitli okullarına mensupturlar." /F.Engels: Ludwig Feuerbach ve Alman Felsefesinin Sonu /

Gerici Felsefeler

Felsefi bakımdan materyalizm ile idealizm kavramlarının başka herhangi bir şekilde kullanılışı, kargaşalıktan başka bir şey çıkarmaz. Marks, sadece, şu yada bu şekilde dine bağlı kalan idealizmi değil, fakat özellikle günümüzde pek yaygın bulunan Hume ve Kant'ın görüşlerini, agnostisizmi, kritisizmi ve pozitivistliği de, ne kılıkta ortaya çıkarlarla çıksınlar hepsini kategorikman reddetti. Çünkü bu çeşitten felsefeyi "gerici", ~~bulunuyorduk~~ "idealizme verilmiş bir taviz" ve "pratikte, materyalizmi bir yandan herkesin önünde inkâr ederken, ötede gizlice kabullenmek" ~~xxxxxx~~ sayıyordu. Bu konuda Marks'la Engels'in yukarıda adı geçen eserlerinden başka, Marks'ın Engels'e 12 Ocak 1866 da yazdığı ve ünlü tabiat bilgini T.Huxley'den söz ettiği mektubunu okuyunuz. Marks bu mektubunda, Huxley'in son yıllarda olduğundan daha materyalist görüldüğünü, ve "düşündüğümüz zaman asla materyalizmden ayrılamadığımızı" yazar. Marks aynı zamanda Huxley'i, agnostisizme ve Hume teorisine "gizli bir kapı" açmakla suçlar.

Hürriyet Zaruretin Bilince Geçişidir

Marks'ın hürriyet ile zaruret arasındaki ilişki üzerine ileri sürdüğü fikre özellikle dikkat etmelidir: "Hürriyet zaruretin anlaşılmasıdır. Zaruret ancak anlaşılmaz kaldıkça kör bir zarurettir." /Anti-Duhring/. Bu, tabiatı güden kanunların tanınması, zaruretin diyalektik bir biçimde hürriyete dönüşümünün tanınmasıdır. /Zaruretin hürriyet biçimine dönüşümü, tıpkı kavranılmış değil ama kavranılabilir olan "kendi kendine-nesne"nin, "nesnelerin özü"nden "hadise" ye geçer geçmez "bizim için nesne" haline dönüşmesi gibidir./

Sapık Materyalizmler

Feuerbach'ın materyalizmi /ve hele Büchner-Vogt-Moleschott'ların "sıradan" materyalizmi/ de dahil olmak üzere bütün "eski" materyalizmin temel yanlığı, Marks ile Engels'e göre şu noktalardadır: 1- "Özbeöz mekanik" olmak /olan biteni mekanik bir şekilde anlamak/. Çünkü günümüzde kimya ve biyoloji / bu gün bu bilimlere şunu da ilâve etmek uygun düşer : Ayıklanma Kanunu/ nin modern gelişimini hesaba katmazdı; 2- Bu materyalizmler ne tarihî ne de diyalektik değildi. /Bilâkis diyalektiğe zıd yönde metafizikti/ ve evrim /tekâmül/görünüşünü sistematik biçimde genelleştirerek uygulamıyordu; 3- "İnsanın özü" nü /tarihin somut bir şekilde belirlediği/ bir "sosyal ilişkiler ~~xümü~~ bütünü/ gibi görece yerde, "soyut" olarak kavradığı için, "eski" materyalizm, dünyayı "değiştirmek" yerine "yorumlamak"la yetiniyordu. Başka deyimle, eski materyalizm "pratik devrimci faaliyet" in önemini kavrayamıyordu.

Diyalektik

Hegel'i Ayakları Üzerine Kaldırış

Marks'la Engels, Hegel diyalektiğini en geniş, en zengin ve en derin bir gelişim doktrini, klâsik Alman felsefesinin en büyük kazancı sayarlar. Gelişim prensibi ve evrim hakkında söylenmiş diyalektikten başka her formül, onlara dar, yoksul, tabiatla ve toplumda /bazen sığramalar, katastroflar, devrimlerle göze çarpan/ evrimin gerçek gidişini zedeleyen, baltalayan formüller olarak gözüktür.

"Bilinçli diyalektiği, tabiatın ve tarihin materyalistçe kavranılışı doktrinimizle, Alman idealist felsefesinden kurtaran, hiç şüphesiz hemen hemen yalnız Marks'le ben olduk. Tabiat, diyalektiğin mihenk ve deneme taşıdır. Ve şurasını söylemek gerekir ki, modern tabiat bilimleri, bu deneme için fevkalâde zengin ve bol, gün güne artan malzemeler sunar. /Bunlar, radyumun, elektronların ve unsurların birbirine dönüşümünün keşfinden

önce yazılmıştı. Lenin/. Ve bu yığın yığın malzemeler açıkça ispatlar-
lar ki, tabiat metafizikçe değil, diyalektikçe işler." /Anti-Duhring/

Varlık, Hareket ve Değişmedir

Engels şöyle yazar: "Büyük ana teze göre, varlık âlemi bir donmuş nesnelere kompleksi değil, bir processüs, bir gidiş, bir oluş-yok oluş kompleksidir ki bu gidiş içinde görünüşte durgun, son şeklini almış gibi gözükken nesnelere, tıpkı beynimizde bıraktıkları zihin yansımaları yani fikirler gibi, sonsuz bir oluş ve ölüş konaklarını baştan başa geçer dururlar.. Özellikle Hegel'den bu yana, genel bilince öylesine derinden derine işlemiş bulunan bu ana tezin, bu gün hemen hemen hiç muarız kalmadı. Şurası da bir gerçektir ki, bu temel tezi, teoride kabul etmek başka şey, her inceleme alanına, gerçek hayata en küçük ayrıntılarına varıncaya kadar uygulamak başka şeydir. Diyalektik felsefenin karşısında, bitmişlik, mutlaklık, kutsallık olan hiçbir şey yoktur. O her şeyin geçmişini ve her şeye geçmişini gösterir. Sonsuz bir oluş-yokoluştan, oluş ve geçişten, bitimsiz bir yukarıya yükseliştan başka hiçbir şey mevcut değildir. Ve diyalektik felsefenin kendisi de, bu oluş-yokoluşun, geçişin, çıkış ve gidişin beynimizde yansımasından başka bir şey değildir." /Ludwig Feuerbach/

Düşünce ve Bilgi Varlıktan Doğar

Demek ki, Marks'a göre diyalektik "dış dünyanın olduğu kadar insan düşüncesinin de genel hareket kanunlarının ilmidir."

İşte Hegel felsefesinin bu devrimci görünüşünü Marks alıp geliştirdi. Diyalektik materyalizm "bilimler üstü bir felsefeyi" artık ne yapsındı... Eski felsefeden arta kalan şey, "düşüncenin teorisi ile kanunları, formel mantık ile diyalektiktir." /Anti-Duhring/. Hegel'in diyalektiğinde olduğu gibi, Marks'ın görüşündeki diyalektikte de, bu gün bilgi teorisi veya gnoséologie adı verilen şey bulunur ki bu bilgi teorisi de aynen tarihi bir açıdan, bilginin menşeyini, gelişimini, bilgisizlikten bilgiye geçişi genelleştirerek incelemeye zorundadır.

Diyalektik Materyalizmin Özellikleri

Çağımızda gelişim ve evrim fikri, sosyal bilince hemen tamamen yerleşmiştir ama Hegel felsefesiyle değil başka bir yolla yerleşmiştir. Bununla beraber, Hegel'e dayanarak Marks'la Engels'in ileri sürdükleri biçimdeki evrim fikri, hergün rastlanılan evrim fikrinden çok daha geniş ve çok daha zengin muhtevalıdır. Kullanılmalagelen doktrinden çok daha zengin olan

Marks'ın doktrinindeki diyalektiğin en belirgin karakteristikleri şunlardır: Bilinen aşamaları göz önünde canlandırır gözüken, ama başka bir biçimde, daha yüksek bir derecede canlandırır gözüken bir evrim /"inkârın inkârı"/, düz çizgi şeklinde değil de bir çeşit helezoni /spiral/ çizgi halinde giden bir gelişim; sıçramalar, katastroflar, felâketler, devrimler, "ilerleyici gidiş içinde kopu kopu vermeler" yapa yapa olan bir gelişim, kemiyetin keyfiyete dönüşümü, iç zorunlukların gelişim biçimine girişi, bu gelişimin, belli bir hadisenin sınırları içinde veya belli bir toplumda ~~katı~~ bir cismi etkileyen birbirinden ayrı güç ve eğilimlerin çatışmaları ve çarpışmaları ile kışkırtılmış olması, bir tek ve aynı hadisenin bütün görünüşleri arasında çözülmek ~~katı~~ bir bağımlığın ve karşılıklı bağın bulunması... /Marks'ın 8 Ocak 1867 de Engels'e yazdığı mektupta, materyalist diyalektikle karıştırmamanın gülünç olacağını söylediği Stein'in teorisinin "katı trikotomileri" ile alay ettiği mektubuna bakınız."

Tarihin Materyalistçe Kavranışı

Tabiat ve Toplum Bilimleri Birleşir

Eski materyalizmin tutarsızlığını ve eksikliğini göre Marks, "toplum bilimini, yani tarihî ve felsefî bilimlerin hepsini birden, materyalist temelle uygun haline getirmek ve materyalizme dayanarak toplum bilimini yeniden kurmak" /Ludwig Feuerbach/ gerektiği sonucunda varmıştı. Eğer, genel olarak materyalizm bilinci varlıkla izah ediyor, düşüncenin sebebini varlıkta buluyor ve varlığın sebebini düşüncede bulmuyorsa, insanlığın sosyal yaşayışına uygulanınca, orada da sosyal bilincin sosyal varlıkta izahını şart koşar. Marks der ki:

" Teknoloji, insanın tabiat karşısındaki aksiyon tarzının, insan yaşayışının doğrudan doğruya üretim sürecinin ve dolayısıyla de bu üretimden çıkan yaşama şartları ile zihni kavramlarının, düşüncelerin sebeplerini açığa çıkarır."

Tarihin Gidişini Ekonomi Belirlendirir

Marks, Ekonomi Politikin Tenkidine Giriş adlı eserinin önsözünde, insan toplumu ile tarihine uygulanmış materyalizmin temel tezlerini tam bir ifadesini şöyle verir:

" İnsanlar yaşamak için sosyal üretimde bulunurlarken, birbirleri ile belli, zorunlu, iradelerinden bağımsız bir takım ilişkilere, üretim ilişkilerine girerler. Bu üretim münasebetleri, insanların maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişim derecesine karşılık düşerler. Bu

üretim ilişkilerinin tümü birden toplumun ekonomik yapısını, gerçek temelini teşkil ederler. Bu temel üzerinde hukuki ve politik üstyapı yükselir. Ve gene o temele uygun olarak da belli sosyal bilinç biçimleri vardır. Maddi hayatın üretim tarzı, sosyal ve politik yaşayışın ve genellikle manevi hayatın gidişini belirler. Gerçek olanı biteni, realiteyi insanların bilinci tayin etmez. Tam tersine, insanların bilincini sosyal varlığı tayin eder. Toplumun maddi üretici güçleri, gelişimlerinin belirli bir basamağında, daha önce var olan, o güne dek işlerinde kımıldadıkları üretim ilişkileri ile, yahut o ilişkilerin hukuki deyiminden başka birşey olmayan mülkiyet ilişkileri ile gelişkiye düşerler. Bu ilişkiler, üretici güçlerin gelişim biçimleri iken, onları zincire vururlar. Böylece bir sosyal devrim çağı ortaya çıkar. Ekonomi temelinin değişmesiyle birlikte o yaman üstyapının tümü daha yavaşça yahut daha çabuk altüst olur. Bu çaptaki altüstlükler göz önüne getirildiği zaman, daima, fizik ve tabiat ilimlerinin yardımı ile iyice ölçülüp biçilmesi gerek olan ekonomik üretim şartlarının maddi altüstlükleri ile hukuki, politik, dinî, artistik veya felsefi biçimleri, sözün kısası insanların, içinde buldukları o çatışmanın yâni, ~~ürretim ilişkileri~~ üretici güçlerle üretim münasebetleri arasındaki çatışmanın iyice bilincine vardıkları ve sonuna kadar götürdükleri ideoloji biçimlerini birbirinden ~~ayırarak~~ ayırıp seçmek ~~gerekir~~ önem kazanır. Nasıl ki, bir adamın ne olduğu, o adamın kendi kendisi hakkında beslediği fikirlerle ölçülmezse, tıpkı öylece, böyle bir altüstlük çağının ne olduğu da, o çağın kendi kendisi hakkında edinmiş olduğu düşüncelerle kestirilemez. Tersine, bu edinilmiş düşünceleri ve bilinci; o çağdaki maddi yaşayışın ilişkileri, çatışmaları ile, sosyal üretici güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çatışma ile açıklamak gerekir. Kısaca, Asya'f, antika, derebeğ ve modern burjuva üretim tarzları, sosyal ekonomi biçimleşmelerinin bir ilerleyişi olarak gösterilebilirler." /Marks'ın 7 Temmuz 1866 tarihinde Engels'e yazdığı mektuptaki kısa formüle bakınız: "Üretim araçları ile bellileştirilmiş iş örgütü hakkındaki teorimiz."/

Sapık Tarih Felsefeleri ve Marksizm

Materyalist tarih görüşü, yahut daha doğrusu, materyalizmin tutarlı ve tam bir şekilde, sosyal hadiseler alanına götürülüp uygulanması, ondan önceki tarih teorilerinde görülen iki temel hatayı ortadan kaldırmıştır. Evvelâ, ondan önceki tarih teorileri, insanların tarihteki faaliyetlerinin olsa olsa ancak ideolojik sebeplerini, fikrî nedenlerini göz önünde tutuyorlar, bu sebeplerin menşeyini araştırmıyorlar, sosyal ilişkiler sisteminin gelişimini güden objektif, elle tutulur kanunları kavramıyor ve bu ilişkilerin kökünün maddi üretimin gelişme derecesinde ~~ardında~~ aramıyorlardı.

İkinci olarak da, ondan önceki teoriler, halk yığın larının yaptığı etkiyi bütün bütüne ihmal ediyorlardı. Oysa, tarihi materyalizm, ilk defa olarak, kitlelerin yaşayışındaki sosyal şartları ve bu şartların değişmelerini, ilmi bir keskinlik ve açıklıkla incelemek imkânını verdi. Marks'dan önce, "sosyoloji" ile tarihsizlik, sırf tesadüfçüklerin yardımı ile derlenmiş tek tek vak'aları toplayıp yığmakla kalmıştı. Marksizm ise, zıt eğilimlerin topunu birden gözden geçirdi. Bu zıddiyetlerin, çeşitli toplum sınıflarının iyice belli üretim ve yaşayış şartlarından ileri geldiğini gösterdi. Bir takım "yönetici" fikirler seçmek vye bunları yorumlamak hususunda gösterilen subjektivizmi, keyfi davranışları bir yana attı. İstisnasız bütün eğilimlerin ve bütün fikirlerin orijin lerini, kökleri ni, maddi üretim güçlerinin durumunda bularak açığa çıkardı. Böylelikle de, sosyal ve ekonomik kurumların doğuş, gelişim ve çöküşlerindeki gidişin, tam ve derinden incelenmesine yol açtı. İnsanların kendi tarihlerini yapan sanatçılar gene insanlardır ama, bu insanların daha doğrusu insan yığınlarının itici gücü nedir? Fikir çatışmalarının ve zıt eğilimlerin sebebi nedir? İnsan toplumlarının kitlesi içindeki bu çatışmaların tümü birden neyi temsil eder? İnsanın tarihteki bütün faaliyeti, maddi hayatın üretimi üzerine temel attığına göre, bu maddi üretimin objektif şartları nelerdir? Bu şartların gelişim kanunu nedir? Marks, bütün dikkatini bu meselelerin üzerine çevirdi ve tarihin bilimce nasıl inceleneceğini gösterdi. Ve tarihi, akılları durduracak kadar bol çeşitli görüşlerine ve bütün çelişkilerine rağmen, bir takım kanunlarla güdülen biricik bir gidiş olarak ele aldı.

Sınıf Mücadelesi

Sosyal Çatışmaların Kanunları Vardır

Herkes bilir ki, tarihteki her toplumda, bazı kimselerin dilekleri başkalarınıninki ile çatışır. Sosyal hayat çatışmalarla doludur. Tarih bize kavimlerle toplumlar arasındaki dövüşü ve bunun gibi de kavimlerle toplumların içindeki dövüşü açıklar. Bundan başka, gene, birbirini kovalıyan devrim ve ~~kr~~ irtica, savaş ve barış, durgunluk ve hızlı ilerleme yahut çöküp yıkılış dönemlerini gösterir. Marksizm, bu düpedüz mahşerin ve dehlizin içinde, kanunların mevcut olduğunu keşfetmemize yarayan yol gösterici ipi: sınıf mücadelesi teorisini elimize verir. Yalnız bir toplumun bütün fertlerinin ve bütün bir toplum grubunun dileklerini tümü ile incelemek, o dileklerin sonucunu bilimsel bir keskinlik ve açıklıkla tayin ve tarif etmemizi sağlar. Oysa, birbirine zıt dilekler, yazılı tarihteki her toplumun yapısı içinde bulunan sınıfların durum ve yaşama şartları arasındaki farklardan doğar. Marks, Komünist Partisinin Manifestinde şöyle yazar:

Yazılı Tarihte Temel Kanun: Sınıf Mücadelesi

"Günümüze gelinceye kadar, her toplumun tarihi /daha sonra Engels ilâve eder: ilkel komunanın tarihi istisna olmak üzere/, sınıf savaşları tarihinden başka bir şey olmadı.

Hür insanla köle, patrisyenle plebyen, ağa ve toprakbent köylü, usta ile kalfa, tek sözle ezilenlerle ezenler, sürekli bir çatışma, ardı arkası kesilmeyen bir savaş tutturdular. Bazen üstü kapalı, bazen açık öyle bir savaş ki, daima ya ~~devrim~~ bir devrimle tüm toplumun değişmesi, ya da dövüşen iki sınıfın da yıkılıp gitmesi ile bitiyordu...

Modern burjuva toplumu, feodal toplumun harabeleri üzerinde yükseldi. Ama sınıf çatışmalarını ortadan kaldırmadı. Burjuva toplumu, eski sınıfların yerine yenilerini, yeni sömürme biçimlerini ve yeni dövüş ~~ku~~ biçimlerini geçirmekten başka bir şey yapmadı.

Bununla beraber, bizim çağımızın yani burjuva çağının öteki çağlardan ~~farklı~~ ayrılan özelliği, sınıf çatışmalarını basitleştirmiş, sadeleştirmiş olmasıdır. Toplum gittikçe, biraz daha iki zıt geniş kampa, doğrudan doğruya birbirine düşman iki büyük sınıfa bölünür: Bir yanda burjuvazi, öbür yanda proletarya.

Büyük Fransız Devriminden beri, Avrupa tarihi, bir çok ülkelerde, olayların gerçek sebeplerini ortaya çıkardı. Fransa'da daha Restorasyon devrinde ortaya çıkan birçok tarihçilerin /Thierry, Guizot, Mignet, Thiers/, olayların sentezini yaparken, bütün Fransız tarihini açacak anahtarın sınıf dövüşünden başka birşey olmadığını teslim ettikleri görüldü. Modern çağ, yani burjuvazinin kesin zafer devri, temsili kurumlar genişlemiş /veya üniversal/ zengin fakir herkesin oy hakkı devri, kitlelerin içine işleyen ucuz günlük basın devri, güçlü ve enerjik işçi ve patron örgütleri vsğ devri, açık bir şekilde gösterdi ki, /her ne kadar bazen tek yanlı "barışçı", "anayasacı" bir biçimde de olsa/ sınıf dövüşü olayların motorudur. Marks'ın Komünist Manifesti'nden aldığımız aşağıdaki bölüm, onun modern toplumda her sınıfın durumunu objektif olarak ve bu sınıfların gelişim şartlarının tahlihi ile birlikte tahlil edilmesi zorunluğunu sosyolojiden beklediğini göstermektedir:

Devrimde Öncü Sınıf: Proletarya

"Bugün burjuvaziye karşı olan sınıflar içinde, yalnız proletarya, yalnızca işçi sınıfı devrimcidir. Öteki sınıflar, büyük sanayi ilerledikçe yok olurlar. İşçi sınıfı ise, bilâkis, büyük sanayi en gerçek ürünüdür.

Orta sınıflar, küçük imalâtçılar, perakendeciler, esnaflar, köylüler, burjuvazi ile çarpışırlar. Çünkü, burjuvazi onların orta sınıf olarak

kalmalarını tehdit ediyor. Demek ki onlar devrimci değil, tutucudurlar. Dahası var: gericidirler. Tarihin çarklarını tersine döndürmek isterler. Eğer devrimci gibi davranıyorlarsa, bu onların proleterleşmekten korktuklarından. O zaman bu sınıflar, bugünkü çıkarlarını değil, gelecekteki çıkarlarını savunurlar. Kendi görüşlerini bırakıp, işçi sınıfının, proleteryanın görüşlerini benimserler.

Marks, bir çok tarihî eserinde, materyalist tarih görüşünün parlak örneklerini, her ayrı sınıfın ve bazen bir sınıf içindeki çeşitli zümre ve tabakaların tahlilini, kesin bir belirlilikle "her sınıf mücadelesinin" niçin ve nasıl "bir siyasi mücadele" olduğunu gösterdi. Zikrettiğimiz parça, her tarihî tekâmülün hasılasını aydınlığa çıkarmak amacıyla, Marks'ın incelediği sosyal ilişkiler ağı ile bir sınıftan ötekine, geçmişten geleceğe geçiş derecelerinin ne kadar karmaşık olduğunu bize açıkça gösterir.

Marks'ın teorisi, en derin, en tam, en kesin ve ayrıntılı tasdik ve uygulamasını, Marks'ın ekonomi doktrininde bulur.

FELSEFE SÖZLÜĞÜ

Felsefe: Usseverlik. Felsefe ne ile uğraşır? Şu üç şeyle:

1- Her bilimde bulunup ta hiçbir bilime has olmayan en genel problemlerle uğraşır. Varlık nedir, hakikat nedir, madde, ruh nedir? gibi. Her bilim, varlığın bir kögesini, felsefe tümünü birden inceler.

2- Bu inceleme ve araştırmalardan birtakım prensipler çıkarır. Mesela, bilgi nereden gelir? Sosyal psikolojiden.. Sosyal psikoloji? Sınıf ilişkilerinden.. Sınıflar? Ekonomi ve teknikten ve ilh. gibi.

3- Bu prensiplerle bilimlere düzen verir, yeni araştırma yolları açar.

Obje ve Süje: İnsan için varlık iki biçimde gözükür:

A- Bir insanın kendisi, "ben" i, insan düşüncesi. Buna süje /düşünen kimesne/ diyoruz.

B- Bir de "ben" den başka, yani insan düşüncesi dışında sayılan "varlık" var. Ona da obje /düşünülen nesne/ adını veriyoruz. Obje /varlık/ mı önce gelip süjeyi yapmış, yoksa süje /düşünce/ mi önce gelip objeyi yapmış. Bu mesele, felsefenin temel meselesidir.

Objektif: Düşünülen nesneye göre.

Subjektif: Düşünen kimselere göre.

Monizm - Düalizm:

1- Bazı /sınıflı toplumların üstün felsefeleri/ obje ile süjeyi iki ayrı öz /cevher/ sayarlar. Bu düşünceye Düalizm /ikicilik/ denir.

2- Gerçekte ise obje ile suje bir tek varlığın bize göre iki görünüşüdür.

Düşünülen nesne, insanın "ben"i olduğu zaman "düşünen kimse" de bir objedir. Obje ile süje aynı özden gelir diyen felsefe akımına Monizm /bircilik/ denir. Monizm de iki şeydir: 1- Objeyi /varlığı/ yaratan süje /düşünce/ dir diyen idealist monizm: "Tanrının birliğine inanma", "Panteizm" gibi. 2- Yaratılan ve yaratan yok, süje de objenin özel bir biçimidir diyen: Materyalist Monizm. /Her materyalist monizm, marksizm olamaz ama marksizm bir materyalist monizmdir/.

Metafizik: /Fizikten sonra:Aristo'nun ilk sebepleri arayışı/. Fizik ötesinde, tabiat bilimlerini hiçe sayan, sırf spekülasyon /kuru akıl, tecrübe dışında teori/ üzerine dayanılır sanan bir bilgi kuruntulanmak. Varlığı, değişmeyen mutlak bir şey sanmak ve öylece: "hiçbir şey olmaksızın her şey olan carlık" ı aramak: en sonunda Tanrı'ya kapaklanmak. /Bütün idealist felsehenin ideali budur.

Materyalizm - İdealizm: Felsefe başlıca iki zıt kampa ayrılır:

1- **Materyalizm:** Süje objeden, düşünce varlıktan, ruh maddeden gelir. Ruh ve düşünceyi belirleyen maddi varlıktır, der. Materyalizm, gelişim halinde olan bir toplumun veya devrimci bir sınıfın devrimci felsefesi'dir. /İsa'dan beş altı yüzyıl önce Yunan Medeniyeti doğarken, XVIII. yüzyıllarda Avrupa burjuvazisi devrime hazırlanırken, felsefe materyalistti/.

2- **İdealizm:** Materyalizmin tersi: varlığı düşünce yaratır, maddeyi ruh yaratır, der. İdealizm, çöken bir sosyal düzenin, çöküş halindeki bir sınıfın gerici felsefesidir. /İsa'dan üç dört yüzyıl önce Yunan Medeniyeti batarken ortaya çıkan sofizm ahlak felsefesi, XX. yüzyıl başında kapitalist düzenin gürüyüp dağılırken görülen kaşarlı idealizm çeşitleri. Dürkhaymcılıklar, Bergsonizmler ilhğ gibi/.

Gerici felsefeler, insan bilgisinin zaafı üzerine tünemiş düşünce baykuşlarıdır.

Anyostisizm /Bilimdışılık, bilmemcilik/: Bilgimiz, izaff, sonsuz ve eksiktir. Bu bilgi ile, mutlak, sonsuz ve tam olanı /Tanrıyı!, Ruhü!/ kavrayamayız. İlmin avrdığı yerde, şimdiye kadar maddeden başkasını bulamadık ama, bunda aldanıp aldanmadığımızı, maddenin ötesinde bir ruhun bulunmadığını bilmiyoruz.. der. Anyostisizm, "materyalizmin beşiği" olan İngiltere'de, burjuva devrimi sona erince doğdu. Huxley /1825-1895/ gibi natüralistler, Spencer /1802-1913/ gibi felsefeciler, bu görüşün ele başlarıdır. Engels bunlara "korkak materyalistler"der. Çünkü, günlük yaşantılarında ve araştırmalarında materyalistçe dvrandıkları halde, hâkim sınıflardan aldıkları maaş hatırlarına, idealizme açık kapı bırakırlar: "Bilmeyiz ama, bir Tanrı var" derler!

Pozitivizm: Anyostisizmin fran-sızcasıdır. Fransa'da, XIX.yüz-yıl başında, işçi hareketleri gelişirken Auguste Comte /1801-1881/ tarafından sistemleştirildi. Laittré ve Spencer'ce de işlendi. Pozitivizme göre, insan, olan bitenleri ve olayların kanunlarını bilir ama, "sebeb"lerini kavrayamaz. Olayların ve kanunları dışında bir mutlak sebep varmış gibi!

Kant - Kritisizmi: Almanya'daki anyostizim örneği. Emanuel Kant, önce: maddeyi yaratan bir ruh ve tanrı, metafizikle ispat edilemez-~~ken~~ dedikten sonra /sırf aklın eleştirisi/, - bu işe oda hizmetçisi ağladı diye, - ahlâk için bir Tanrı uydurmağa kalkıştı. /Pratik aklın eleştirisi/. Bu uğurda, varlığı Ben ve Acun; Zaman ve mekân diye iki kategoriye parçalar. Ruh da madde de ispatlanamaz sonucuna varır. O zaman, "ben" ile "Acun" u birleştirmek için bir "Tanrı" çağız da o kotarıverir.

Septisizm: /Süphecilik: Anyostisizm "ilk sebebi" bilmiyorum diyorsa, septisizm: hiçbir şeyi bilmem, demeye getirir. Ne hakikat, ne birşeyin doğruluğu bilinmez. Öyle ise, objektif bir bilim de kurulamaz! Metafizik - Hakikat - Bilim, üç büyük yalandır.

Hume /Fenomenist /olaycı/ İngi-liz filozofu. Ona göre: bize doğruyu ancak tecrübe verir. Tecrübe ise bir ahlâk ve bilinç olayıdır. Demek ki madde yoktur. Ruh ve beden, olayların meydana getirdiği bir kavrayış-tır. Olaylar durmadan değişir-ler. Demek ki, kanunlar görü-nüştürler. Şu andan başka hiç bir şeyden emin olamayız.. Yarını bilemeyiz ve ilh., der.

Devrimci Felsefe: Diyalektik /devrimci tekamül felsefesi/: Her olay bir sentez'dir. Bir sentezin doğması için, birbi-rine zıt iki başka hadise, yani tez ile antitez gerekir. Tezle antitez çarpışırlar. Bu çarpışma bir yere kadar birikim sağla-dıktan sonra bir kıyamettir, kopar ve yeni bir olaya /sen-teze/ atlanılır. Sentez, ne teze, ne antiteze benzemez. Onlar-dan bambaşkadır. Her yeni sentez olay, gene değiştiğinden, başka

bir olay tezine karşı antitez olur. Yeni-den çatışma, çarpışma, hareket, değişim, yeni bir sentez ve ilh. biçiminde, arada bir hız alarak, gerile gerile atlayışlar ile sürekli bir ilerleyiş ve değişiş fel-sefesi.

Tekamül /Evrim/: Tezle antitez arasındaki çatışma ve kızışmanın biriktiği, hız aldığı konak.

Devrim: Bir birikim olgunlaşınca, yeni bir senteze, ~~yeni bir~~ birdenbire sıçrıyarak atlar. Bu devrimdir.

Evrim, kemmiyetçe değişim; devrim keyfi-yetçe değişimdir. Öz değişiklikler, ne yalnız evrimle ve ne yalnızca devrimle değil, birbirini tamamlayan, bir-~~birini~~ biri ardından kaçınılmaz bir bi-çimde gelen hem evrim, hem de devrimle olur.

Hegel'ci diyalektik: İdealist Hegel diya-lektiğine göre, önce gelen fikir'dir. Fikirler, diyalektik bir gidişle çarpışa-rak daima değişir ve devrime açılırlarken dış dünyayı ve tarihi yaratırlar. Varlık, düşüncenin diyalektik bir ürünüdür.

Karl Marks, Hegel diyalektiğini "baş aş-ağı yürüyen" tersine devrimci bir felsefe saydı. Ondaki devrimci özü, tam rayına oturtmak için, Hegel diyalektiğini "ayak-ları üstüne" kaldırdı. Yani, diyalektiği idealizm örümcek ağından kurtardı. Ma-teryalist yüzüyle tanıttı. Marks göster-di ki, diyalektik gidiş ve değişiş, mad-denin özü ve ta kendisidir. Madde diya-lektik olduğu için, maddenin aklımızda bıraktığı iz demek olan Fikir de, diya-lektiktir. Diyalektik fikir maddeyi ya-ratmaz, tersine, diyalektik madde kendine benzeyen fikirleri doğurur.

Feuerbach: Materyalist, hümanist Alman filozofudur. Marksizmin Feuerbach'ta bul-duğu eksiklerin başlıcaları şunlardır:

1- Feuerbach materyalizmi diyalektik değildir.

2- Feuerbach'a göre, insan tarihin bir ürünüdür. Marksizmde ise, insan tarihin neticesi ve eseri değil, aynı zamanda sebebi ve etkileyicisidir de. İnsan, ta-rih selinde bir saman çöpü değil, aktif /yapıcı/ bir varlıktır.

3- Feuerbach, insan bilgisinin maddi kay-naklardan geldiğini gösterir. Fakat, bu bilginin ne ile belirlendiğini koyamaz. Marksizm, insan bilgisinin, insan yaratı-cılığı ile, insan emeğinin yayılımı ile, insan faaliyetine göre belli olduğunu is-patlar.

Diyalektik Materyalizm: Hegel diyalektiği ile Feuerbach materyalizminin çarpışma-sından doğan sentez'dir. Düşünce ve varlık

diye iki ayrı cevher yok /Monizm/, biricik olan maddedir /Materyalizm/, ama, madde ölü, durgun değil devrimli ve devrimci bir nesnedir. /Diyalektik/.

/Kapitalizmde, en devrimci sınıf proletarya olduğu için, diyalektik materyalizm, işçi sınıfının felsefesidir/.

Sosyoloji: Bütün varlık karşısında felsefe ne ise, toplum karşısında da sosyoloji odur. Mademki sosyoloji bir toplum felsefesidir, felsefenin üç konusu onun için de vardır:

1- Ekonomi, hukuk ve politika, ahlak ve ilh. gibi toplum bilimlerinde parça parça bulunup ta, hiç birine has olmayan en genel sosyal meseleleri: toplumun hareket kanunlarını, doğuş, büyüme sebeplerini, toplum şekillerini araştırır,

2- Bu araştırmalardan bir takım prensipler çıkarır. Meselâ: sosyal çatışmalar, ekonomik zorunluklarla üretim ilişkilerine göre bellileşir. Tarih, maddi-ekonomik sebeplerle yürür. Toplum içindeki çatışmaların başı geçim çatışmalarındandır /Tarihi Maddecilik/... gibi.

3- Bu prensiplere göre, insan toplumlarına, içinde buldukları ilişkileri halletmek veya önlemek için bir takım metodlar verir. Meselâ, sınıf çatışmaları içinde sınıf kavgası metodları gibi.

Örneklerimizin tersi de olabilir:

1- Toplumda hareketi ve kanunları inkâr /"tarih bir tekerrürdür"/,

2- Ekonomi çatışmaları, fikir bakımından anlaşmazlıklar yüzünden olur,

3- Sınıflar dövüşü yoktur ve olmamalıdır /Burjuva sosyolojileri/ gibi.

Tarihi Materyalizm: /Proletarya Sosyolojisi/

1- Tarih sürekli bir gidiş halindedir. Toplum belli kanunlara göre değişir.

2- Değişmeyi belirleyen, toplumun maddesi yani ekonomi ilişkileridir.

3- Sosyal değişimler ve devrimler, sınıf savaşları ile olur.. der ve metodlar verir.